

között rendezett hangversenyeken a modern csehszlovák kamarazene szerepel. Bemutatásra kerülnek avantgardista keskenyfilmek s kiállításra kerülnek a modern képzőművészet, fényképművészet, könyvészet és színpadművészet legkitünőbb alkotásai. A konferencia előadásainak problémái: A művészet szerepe a társadalomban; — Van-e színházválság vagy sem? — Rendezés vagy alkotás?; — Színpadépítő vagy színpadberendező?; — A zene szerepe a színházban és a filmben; — A balett útja Dzagilev óta; — Hol a határ színház és film között?; — Színház és rádió; és: Fenyegeti-e a távollátás az élő művészetet? Az előadások és viták több nyelvűek. Az előadások és hozzászólások anyagát a „D-37” rövidesen közzéteszi. A „D-37” cseh nyelvű színpadi előadásait háromnyelvű vetített szöveg kíséri. Az összejövétel előkészítésében részt vállaltak Prof. Alois Hába, Dr. A. Hoffmeister, Karel Teige műépítész, Jan Vanek, Cenek, Zahradnicek és a „D-37” kollektívája. (m.)

MÉRLEG A MAI NÉMET IRODALOMRÓL. A berlini *Das deutsche Wort* című irodalmi folyóirat egyik legutóbbi számában a hitlerizmus négy esztendejének irodalmi mérlegét állítja föl. A mai németországi irodalomról eddig még sehol sem láttunk világosabb és áttekinthetőbb képet. „Német könyveink jórészt hibátlan nyomdai kiállításúak, jól és izléselesen kötöttek” — mondja a folyóirat. Ez tényleg megfelel a valóságnak. Ami viszont a mai német könyvek példányszámát illeti, ugy a szóbanforgó folyóirat észlelete már nem ily kedvező „Megállapítható, hogy kb. tíz ujdonság eléri a 30-40-50 ezer példányszámot. Hol marad azonban a többi 500 könyv!? A könyvolvasó 5-6 *névre* bukkan, miközben az irodalom berkeiben bolyong... a többi reménytelenül elsüllyed a homályban... Pár kiadó már le is vonta következtetését és egyáltalán nem hozott ki ujdonságokat.” Ezek tehát újból kiadták Hölderlin verseit. Goethe levélváltását egy gyermekkel, német klasszikusok műveiből vett idézetgyűjteményeket, a Zarathustra és Wagner Richard leveleinek diszkiadását, mire némely irodalomesztéta bukfcencet hányt a lelkesedéstől s a mai Németországot a világ legműveltebb államának nevezte. Joggal, mert ezek a könyvek tényleg izléses és szép kiállításúak. Más könyvkiadók, akik nem akadtak alkalmas kéziratra, műfordítások kiadására vetették magukat. „Már futólagos áttekintésre nyilvánvaló” — írja a *Das deutsche Wort* — „hogy az 1936. évi német könyvtermés közel negyedrészre Angliából, Amerikából s más külföldi országból származik.” A folyóirat azonban nem áll meg e keserű megállapítás mellett s felveti a kérdést, hogy mi a magyarázata e sok műfordításnak? S válaszol is: „Napjaink sajátos hiánya a valóban nagy és jó epikában.” A lap elsorolja azután, hogy 1936-ban Németországban „140 életrajz, 50 emlékezés és levelezés, 30 Oroszországról szóló könyv, 100 távolkeleti beszámoló, 90 életrajzi és történeti regény, 350 regény, köztük 90 szerelmi tárgyú, jelent meg.” „A könyvek egész özöne” — írja s még hozzáteszi: „a 100 és 100 könyv közül akad talán 10, amelyeknek komoly az értéke.” — Nagy szorgalommal írják, nyomtatják és olvassák manapság Németországban a történeti s az életrajzi regényeket; egyedül a legutolsó évben 250 ilyen természetű írás jelent meg. Ezek azonban annyira értéktelenek, unalmasak és felületesekek, hogy a *Das deutsche Wort* kétségbeesetten kérdi: „Tényleg annyi nő gyakorolt döntő hatást a császárok és királyok, a konzervatív államférfiak és forradalmár lázadók nagy politikájára s nem inkább a gazdasági szükségszerűségek, a szellemi átalakulások, az ipari találmányok s az ezek által megváltozott társadalmi szerkezet?” S egy későbbi keserű kérdésből, amit a folyóirat még fölvet, már kihangzik a válasz: „Tényleg a múltba kell menekülni, hogy a jelent megragadhassuk? A szent inkvizíció korában élünk talán, mely a

szellem és a tudomány embereit a képekben és allegóriákban való beszédre kényszerítette?"

A nemzetiszocializmus, amikor uralomra került, az irodalom terén harcot indított az „aszfalt-irodalom” ellen a „vér és a rög” irodalma érdekében. A *Das deutsche Wort* megállapítja: „A vér és a rög konjunktúrája hamar elmúlt és megmaradtak azok, akik már azelőtt is jó parasztregevényeket irtak.” Kétségtelenül az az „aszfaltirodalom”, amit négy évvel ezelőtt a máglyákra dobtak, hiányzik, az ujdonsült költők és írók azonban képteleneknek bizonyultak a máglyára hordott irodalom pótlására. Ismét a *Das deutsche Wort* állapítja meg: „A nagyváros témáját az irodalom pár év óta mellőzi és elhanyagolja. Pedig épp ezen a területén a gyors változásoknak, a nagy és szubtilis megrázkódtatásoknak, technikai csodáknak, a legmélyebb természetű szociális és lelki kérdések problematikájának léphetne föl a valóságos epika újból és termékenyen. Hisz' a nagyváros ma ugyanugy, mint a múltban a német sors, a német valóság egy része s embereinek jóakarata a német jövő egyik építőtársa. Az igazi német nagyváros-költészet ugyanolyan szükséglet, mint az igazi német parasztköltészet. De mit beszélünk!? Lehet szó mai német jelenkorban igazán nagy német epikáról?” — Mennyi csalódás! (B.)

A FAJELMELET OLASZORSZÁGBAN. Régi megállapítás, hogy csak az egyenlő felek közötti szövetkezéseknek van értelmük, mert egyébként az erősebb fél előbb-utóbb felfalja a gyengébbet. Ennek a beigazolódását figyelhetjük meg a Berlin és Róma közötti szövetkezésben is, melynek kulturális téren már is érezhetőek a hatásai.

A Rómában megjelenő *Quadrivio* című irodalmi hetilap ujabban cikksorozat közlésébe fogott, hogy olvasóit felvilágosítsa a fajelmélet-ről, mely a „nemzet jövőjének egyik legvitálisabb fontosságú kérdése.” Ez a közlemény azért figyelemre méltó, mert az olasz sajtó ezideig nem ép a legkedvezőbbben nyilatkozott a „rasszizmus barbár doktrínái”-ról.

A cikksorozat egy H. G. és G. P. aláírású bevezetéssel indul. Ez a bevezetés a valóságban Alfred Rosenberg elveinek a megisméltése. Emlékezzünk az ajánlásra, amit Rosenberg könyve homlokára tett: „Annak a kétmillió hősnak az emlékére, akik egy szabad és méltó német életért és német birodalomért haltak a nagy háborúban.” H. G. és G. P. különben így kezdik cikküket: „A világháború a történelem egy korszakát zárta le s új korszak kezdetét jelzi, nemcsak azért, mert számos régi állam pusztulását okozta, hanem főleg azért, mert kitünt, hogy az utolsó évezred alatt kialakult ideológiai rendszere a mai reálitásnak már egyáltalán nem felel meg. Az ismeretlen Katona olyan célokért halt meg, melyek nagyrészt nem egyeztek meg azzal a céllal, amit szolgálni vélt.” — A cikksorozat bevezetését különben mondatról-mondatra lehetne idézni, mellé állítva Alfred Rosenberg ismert könyvének megfelelő passzusát. Ime: Rosenberg egyik legkedvesebb gondolata, mely esztétikájának is alapja — olasz változatban: „A kultúra nem a civilizáció terméke, mely bármelyik népnél létre jöhet, ahogy az anyaföldtől elszakadt emberek, az intellektüelek hiszik, hanem azon örököltnél tulajdonságok eredménye, melyek csak egyes fajoknál lehettek fel.” Van azután még a bevezetésben antiszemitizmus, majd a vér mitoszának ujjászületéséről szóló rosenbergi tétel: „A vér mítosza ujjászületik, ahogy virágozott már az indiaiak, a perzsák, a görögök és rómaiak körében a legjobb időkben...” A felsorolásból feltűnően hiányzik az az ókori nép, amely társa-